

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.04.2008, sp. zn. 29 Odo 1162/2006, ECLI:CZ:NS:2008:29.ODO.1162.2006.1

Číslo: 21/2009

Právní věta:

Má-li více dlužníků splnit dluh témuž věřiteli společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn postoupit pohledávku ve smyslu ustanovení § 524 a násl. obč. zák. i jen vůči některému z těchto dlužníků. Postupník se v takovém případě stane věřitelem pohledávky pouze ve vztahu k tomuto dlužníku; ostatní spoludlužníci jsou k témuž plnění i nadále zavázáni postupiteli.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.04.2008

Spisová značka: 29 Odo 1162/2006

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Postoupení pohledávky

Předpisy: § 511 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 524 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 533 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 16. 6. 2005 zamítl K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem žalobu o určení, že žalobkyně má za R., spol. s r. o., (dále též jen „úpadkyně“) pohledávku ve výši 7 157 274,80 Kč jako pohledávku druhé třídy s nárokem na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení nemovitostí uvedených dále, když dospěl k závěru, že tato pohledávka byla ke dni jejího přihlášení do konkursu vedeného na majetek úpadkyně promlčena a první žalovaný námitku promlčení uplatnil.

Vrchní soud v Praze k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 15. 12. 2005 změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že určil pravost této pohledávky za úpadkyní s nárokem na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení nemovitostí, zapsaných u Katastrálního úřadu v D. na listu vlastnictví č. 1032, pro katastrální území P., a to objektu bydlení čp. 1454 na pozemku parc. č. 2889/40 a pozemků parc. č. 2889/40 a parc. č. 2889/53.

Vyšel ze zjištění, že K. banka, a. s., (dále jen „banka“) a podnikatel V. R. (dále též jen „dlužník“) dne 20. 11. 1991 uzavřeli úvěrovou smlouvu, podle které poskytla banka dlužníkovi úvěr ve výši 4 900

000 Kč. Splacení úvěru bylo zajištěno zástavou shora uvedených nemovitostí. Dne 23. 7. 1996 uzavřely banka a R., spol. s r. o., dohodu o přistoupení k závazkům, kterou pozdější úpadkyně přistoupila k peněžitým závazkům dlužníka plynoucím ze shora uvedené úvěrové smlouvy. Dne 28. 11. 2001 pak banka a žalobkyně uzavřely smlouvu o postoupení pohledávky, kterou banka převedla na žalobkyni pohledávky z úvěru dle smlouvy ze dne 22. 11. 1991, ve znění dodatků, jež má za dlužníkem, a to v celkové výši 4 689 560,79 Kč.

Po zhodnocení shora uvedených smluv odvolací soud, cituje ustanovení § 533 a § 511 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, dospěl k závěru, podle kterého postoupila-li banka „dluh z úvěru“, k němuž úpadkyně přistoupila podle platné smlouvy jako spoludlužnice, na žalobkyni, má tato právo dluh vymáhat jak na úpadkyni jako spoludlužnici (což učinila podáním přihlášky do konkursu na majetek úpadkyně), tak na dlužníkovi. Jelikož žalobkyně „vstupuje do všech práv původní věřitelky“ (banky), přešlo na ni i právo vymáhat dlužné plnění nejen na dlužníkovi, ale i na spoludlužnici, úpadkyni, a to včetně práva na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení zastavených sporných nemovitostí, „pokud prokáže, že zástavní právo na nich stále vázne“.

Dále odvolací soud uzavřel, že „vkladem části podniku do základního jmění úpadkyně, jejíž součástí byly sporné nemovitosti, přešlo na úpadkyni nejen vlastnické právo k nemovitostem tvořícím část podniku, ale i zástavní právo na těchto nemovitostech dosud váznoucí podle zástavní smlouvy ze dne 14. 11. 1991, byť šlo pouze o zástavní právo obligační, nikoliv věcné“. S ohledem na ustanovení § 129g odst. 5 a § 130 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku, proto „nemohlo dojít k promlčení pohledávky z úvěrů, zajištěné zástavním právem, jak mylně dovozoval soud prvního stupně“. Maje za to, že výše pohledávky uváděná v žalobě je mezi účastníky nesporná, změnil odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobě vyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání druhý žalovaný, a to z důvodů uvedených v § 241a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spatřuje v postupu odvolacího soudu, který „změnil právní nahlížení na věc, aniž by tuto změnu právní kvalifikace zpřístupnil dovolateli“, čímž porušil „procesní zásadu předvídatelnosti rozhodnutí soudu“. Nesprávné právní posouzení věci pak shledává zejména v závěru odvolacího soudu, podle kterého uzavřením smlouvy o postoupení pohledávky za dlužníkem přešlo na žalobkyni i právo vymáhat dlužné plnění na úpadkyni jakožto osobě, která k závazku dlužníka přistoupila podle § 533 obč. zák. Současně dovolatel poukazuje na neurčitost a nesrozumitelnost zástavní smlouvy ze 14. 11. 1991, kterou považuje v souladu s § 37 obč. zák. za absolutně neplatnou. Konečně pak dovozuje, že zástavní právo na předmětných nemovitostech již zaniklo. Proto navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání snáší argumenty na podporu napadeného rozhodnutí a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Odvolací soud založil svůj rozsudek na právním závěru, podle kterého postoupením pohledávky za jedním ze solidárně zavázaných spoludlužníků přechází na postupníka bez dalšího i právo vymáhat tuto pohledávku vůči ostatním spoludlužníkům.

V právní teorii [srov. např. 1) Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý. Praha 1936, s. 221-222; 2) Češka, Z., Kabát, J., Ondřej, J., Švestka,

J.: Občanský zákoník, Komentář, Díl I, Praha: Panorama, 1987, s. 256-259; 3) Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník, Komentář, 9. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 741; 4) Lavický, P.: Solidární závazky. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2004] převažuje názor, s nímž se Nejvyšší soud ztotožňuje, podle kterého se solidární závazky jednotlivých dlužníků mohou lišit co do obsahu (opačně Knapp, V.: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. 1. vydání. Praha: NČSAV, 1955, s. 96-97), právního důvodu svého vzniku i zániku. Jediným, co závazky jednotlivých solidárně zavázaných dlužníků spojuje, je identita plnění, resp. předmětu plnění. V případě pasivní solidarity proto existuje tolik právních vztahů, kolik je dlužníků (opačný názor, dle něhož jde pouze o jediný právní vztah s pluralitou subjektů, vyslovil V. Knapp v práci citované výše). Z uvedených závěrů plyne, že není důvodu, aby změna v osobě věřitele ve vztahu k jednomu ze solidárních spoludlužníků v důsledku postoupení pohledávky za tímto spoludlužníkem měla bez dalšího dopad do relativně samostatných právních vztahů mezi věřitelem (postupitelem) a ostatními („nepostoupenými“) spoludlužníky. Postoupí-li proto věřitel svou pohledávku za jedním z více solidárně zavázaných spoludlužníků, stává se postupník věřitelem pouze ve vztahu k tomuto dlužníkovi, kdežto ostatní spoludlužníci jsou i nadále zavázáni (k témuž plnění) postupiteli. Vztahy mezi spoludlužníky (podíly na dluhu, regres) zůstávají cessí nedotčeny. Závazek všech spoludlužníků zaniká uspokojením kteréhokoliv věřitele jeho dlužníkem. Mezi věřiteli nejde o solidaritu, proto každý z nich může vymáhat plnění jen od svého dlužníka. Ke shodným závěrům dospěla i předválečná judikatura (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 1. 1936, sp. zn. Rv I 339/34, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod číslem 14894) a vychází z nich i převážná část současné právní teorie [srov. opět výše uvedená díla ad 2), s. 258; ad 3), s. 741 a 767 a ad 4), s. 61-64].

Jestliže úpadkyně přistoupila k závazku V. R. vůči K. bance, a. s., plynoucímu z úvěrové smlouvy, stala se v souladu s ustanovením § 533 obč. zák. dalším dlužníkem vedle jmenovaného a byla s ním zavázána společně a nerozdílně. Postoupila-li banka žalobkyni pohledávku z úvěru za V. R., stala se žalobkyně věřitelem vůči V. R. Neplyne-li ze smlouvy o postoupení pohledávky něco jiného, ve vztahu k úpadkyni na ni pohledávka převedena nebyla.

Protože právní závěr, na kterém odvolací soud založil své rozhodnutí, není správný, zrušil Nejvyšší soud napadený rozsudek (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o. s. ř.), aniž se zabýval důvodností ostatních dovolacích námitek.

V dalším řízení odvolací soud nepřehlédne, že úvěrová smlouva mezi bankou a V. R. byla uzavřena za účinnosti hospodářského zákoníku, přičemž Nejvyšší soud již v rozhodnutích ze dne 16. 11. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2016/98, a ze dne 19. 7. 2006, sp. zn. [29 Odo 741/2005](#), formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého se změny v subjektech závazkových vztahů, vzniklých podle hospodářského zákoníku, řídí příslušnými ustanoveními hospodářského zákoníku bez ohledu na to, že k nim došlo až po 31. 12. 1991. Taktéž přihlédne k závěrům formulovaným Nejvyšším soudem v rozsudku uveřejněném pod číslem 31/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.